

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 18.12.2015
Vår ref.: 201003882-148
Arkiv: 511
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Hilde Aass, hiaa@nve.no

Oversendelse av klager på NVEs vedtak om konsesjon til Buheii vindkraftverk med tilhørende nettilknytning.

I medhold av energiloven ga Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i vedtak av 17.09.15 konsesjon til Buheii Vindkraft AS for å bygge og drive Buheii vindkraftverk med tilhørende nettilknytning. Vindkraftverket er lokalisert i Kvinesdal kommune med tilhørende nettilknytning i Sirdal kommune, Vest-Agder fylke. NVE har mottatt ni klager på vedtaket. Det ble under konsesjonsbehandlingen fremmet innsigelser fra Fylkesmannen i Vest-Agder og Sirdal kommune til prosjektet.

Klagene tilfredsstiller vilkårene for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har forberedt klagene i tråd med forvaltningsloven § 33.

NVE kan ikke se at klagene gir grunnlag for å endre eller omgjøre vedtaket av 17.09.15. NVE har under saksbehandlingen ikke funnet grunnlag for å imøtekomme innsigelsene. Konsesjonsvedtaket oversendes derfor Olje- og energidepartementet (OED) for endelig avgjørelse.

Bakgrunn for saken

NVE ga 17.09.15 Buheii Vindkraft AS konsesjon til å bygge og drive Buheii vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Kvinesdal og Sirdal kommuner, Vest-Agder fylke. Det ble gitt konsesjon til et anlegg med samlet installert effekt inntil 81 MW.

Konsesjonsbehandling etter energiloven er en avveining mellom tekniske og økonomiske forhold og miljø- og samfunnsvirkninger. Hvis et omsøkt anlegg anses å være til større fordel enn ulempe for samfunnet, kan det gis konsesjon etter energiloven. Alle vesentlige forhold som kommer frem gjennom konsesjonsprosessen vurderes og hensyntas ved skjønnsutøvelsen.

NVE har mottatt ni klager på vedtaket. Klagerne er Norsk Ornitologisk Forening v/Lister Lokallag, Helge B. Risnes, Naturvernforbundet i Vest-Agder, Forum for Natur og Friluftsliv – Agder, Norges Miljøvernforbund, Olav Magne Tonstad, Bevar Heiane, Fridtjof Jaatun og Else Kamsvåg og Tor Audun Tonstad.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

I dette notatet har NVE sammenfattet klagen og kommentert de vesentligste klagegrunnene som er fremsatt. NVE viser til notatet «Bakgrunn for vedtak» av 17.09.15 for en oppsummering av saksbehandlingsprosessen, sammenfatning av innkomne merknader og NVEs vurderinger.

Innsigelsene

Gjennom høringsprosessen har Fylkesmannen i Vest-Agder og Sirdal kommune fremmet innsigelse til Buheii vindkraftverk i medhold av energilovens § 2-1.

Innsigelsen til Fylkesmannen i Vest-Agder er fremsatt med bakgrunn i følgende:

1. Fylkesmannen forventer svært negativ påvirkning på hubro og øvrig biologisk mangfold, og er bekymret for at gode hubrolokaliteter i nærheten av planområdet vil falle ut av bruk. Deler av planområdet og området rundt er i dag klassifisert som INON-område. De mener at dette også indikerer at området rommer sårbare viltarter som er særlig utsatt for menneskelig forstyrrelser. Fylkesmannen mener det søkte prosjektet vil bryte med §§ 4,5 og 6 i naturmangfoldloven.
2. Forventet negativ påvirkning av landskap og opplevelse. Vindkraftplanene anses å medføre en kraftig forringelse av landskapets karakter, både i planområdet og innenfor et stort tilliggende influensområde. Dette skyldes både de store irreversible inngrepene som brede anleggsveier vil representere, og roterende og dominerende vindturbiner.
3. Forventet vesentlig reduksjon i verdien av og muligheten for friluftsliv i regionalt svært viktige og viktige friluftslivsområder. Fylkesmannen mener dette i tillegg til stedvis betydelig støy vil bidra til å gjøre området langt mindre attraktivt både for bosetning og i fritids- og friluftssammenheng. Både veier inn i planområdet og selve planområdet vil i sterk grad berøre regionalt svært viktige friluftsområder. De store landskapsmessige endringer som vil følge av de planlagte inngrepene forventes å ha sterk negativ påvirkning på utøvelse av friluftsliv i områder som er høyt verdsatte til dette formål i dag.

I forbindelse med innsigelsen ble det avholdt møte i Fylkesmannens lokaler i Kristiansand 02.03.15. Representanter fra NVE, Fylkesmannen i Vest-Agder og tiltakshaver var tilstede. I møtet presenterte Fylkesmannen bakgrunn for innsigelsen. Det ble presisert at grunnlaget for innsigelsen primært er fremmet med bakgrunn i virkninger for hubro. Tiltakshaver kommenterte kort innsigelsen. Fylkesmannen viste til hubroens bruk av området, og mente det ikke vil være mulig å gjøre endringer i prosjektet slik at innsigelsen kan trekkes. Fylkesmannen i Vest-Agder opprettholder dermed innsigelsen til prosjektet.

Innsigelsen fra Sirdal kommune er fremsatt med bakgrunn i virkninger for friluftsliv. De mener at områdene Tonstad-Josdalshei og Øksendal-Espetveit er svært viktige/viktige regionale friluftsområder, og det er av stor betydning for Sirdal kommune å få beholde et tilnærmet uberørt og lett tilgjengelig naturområde nært kommunesenteret. En realisering av Buheii vindkraftverk vil føre til at den samlede belastningen blir urimelig stor i denne delen av kommunen. Sirdal kommune mener at antallet arbeidsplasser knyttet til driften av Buheii vindkraftverk er overestimert og spesielt i forhold til virkninger for Sirdal. Kommunen ønsker at muligheten for påkobling eller parallellføring med Tonstad vindkraftverk sin 132 kV kraftledning fra Ovedal til Ertsmyra utredes.

Det ble avholdt møte i forbindelse med innsigelsen fra Sirdal kommune 02.03.15 i Fylkesmannens lokaler i Kristiansand. Representanter fra NVE, kommunen og tiltakshaver var tilstede. I møtet presenterte Sirdal kommune bakgrunn for innsigelsen. Det ble vektlagt at området er svært viktig for friluftsliv i kommunen med hensyn til beliggenhet og urørthet. Tiltakshaver presenterte sine vurderinger av innsigelsen. De har imøtekomet ønske fra kommunen om å vurdere en samkjøring eller

parallellføring med Tonstad vindkraftverk sin 132 kV kraftledning fra Ovedal til Ertsmyra. Sirdal kommune mener grunnlaget for innsigelsen er av en slik karakter at det ikke er mulig å gjøre endringer i prosjektet slik at innsigelsen kan trekkes. Sirdal kommune opprettholder dermed innsigelsen.

NVE viser til «Bakgrunn for vedtak» av 17.09.15, hvor innholdet i innsigelsene er vurdert tematisk under de respektive kapitlene.

Klagene

Det har kommet inn ni klager til NVEs vedtak om konsesjon til Buheii vindkraftverk med tilhørende nettilknytningen. NVE har vurdert klagerne til å ha klageadgang i saken.

Bevar Heiane (BH) påklager NVEs vedtak i brev av 08.10.15. Innledningsvis viser de til innsendt høringsuttalelse. De etterlyser vurdering av virkninger som adkomst- og internveiene i planområdet vil ha for beitebruken. Videre etterlyser de utredninger knyttet til kopperforurensning.

BH mener hele dokumentet «Bakgrunn for vedtak» bærer preg av standardformuleringer og påstander og at NVE ikke har gjort en reell drøfting av momenter som taler mot vindkraftutbygging. De mener at det er så mange tungtveiende argumenter fra fagmiljøer og organisasjoner, som tilsier at det ikke bør gis konsesjon. De mener at kommunen vil tape mer enn de tjener på prosjektet, samt at sauedrift, jakt og fiske blir skadelidende.

BH stiller spørsmål ved fornybarsatsingen og om vindkraft i Norge er økonomisk bærekraftig. De mener bygging av vindkraftanlegg ikke er nødvendig for å oppfylle Norges fornybarmål. De skriver at vindkraftutbygging er samfunnsøkonomisk ulønnsomt og at det vil føre til store natur- og miljøkostnader. Det blir også stilt spørsmål hvor i sertifikat-avtalen med Sverige det står at det skal produseres like mye i hvert land. De ber OED vurdere lønnsomheten og samfunnsnyttene av vindkraftutbygging i en situasjon med lave kraftpriser i årene som kommer.

BH etterlyser vindmålinger og mener dette er nødvendig for å kunne dokumentere at driften vil være lønnsomt.

BH er uenig i at prosjekter med høy produksjonsforventninger og små økonomiske kostnader vil kunne tåle større miljøkostnader, og mener miljøvurderinger må være like i alle prosjekter. De mener saken må vurderes i lys av andre kraftutbygginger i området. De kan ikke se at dette har blitt gjort av NVE. BH mener ulempene tiltaket har for miljøet er så store at saken må avises.

De ber OED vurdere NVEs vedtak i sammenheng med grunnloven § 110 b og i den sammenheng få en uttalelse fra justisdepartementet. BH skriver at landskap og visuelle virkninger er etter deres mening en del av drivkraften for friluftsliv og ferdsel i området. De mener det er lite sammenheng mellom NVE sin vurdering av store negative virkninger for landskap og friluftsliv, og konklusjonen om at fordelene er større enn ulempene. Videre mener de at vilkår om avbøtende tiltak for friluftsliv ikke vil være mulig. De mener at faren for iskast tilsier at området ikke kan brukes som før slik NVE hevder. De mener innsigelsen fra Sirdal kommune må tillegges særlige vekt, da tiltaket vil medføre negative virkninger for friluftsliv i kommunen, og at regionale og lokale planer ikke er tatt hensyn til av NVE. I den sammenheng viser de til friluftsliv og INON.

BH mener NVE ikke har grunnlag for å «avfeie» støyproblematikk i friluftsområdet rundt Buheii. De skriver at det må tas hensyn til at støy er uønsket i hele området og viser til støyveilederen T-1442 og støy i stille områder.

BH ber OED vurdere all kraftutbygging under ett når det gjelder vurdering av naturmangfoldloven. De mener tiltaket er i konflikt med naturmangfoldloven §§ 4,5, 9 og 10.

BH skriver at de ber NVE merke seg samarbeidsprosjektet som nå lanseres mellom regionens kommuner, fylkeskommuner, kraftselskaper, Staten vegvesen, fylkesmenn og Miljødirektoratet, som har som formål å få villreinen i Setesdal og Ryfylke til å trekke lenger sørover. De mener Buheii vindkraftverk vil være i strid med denne intensjonen. BH mener at NVE ikke vurderer konsekvensutredningen etter naturmangfoldloven §§ 8-12, og at virkninger for villreinstammen er behandlet vilkårlig av NVE.

BH mener det må gjøres grundigere undersøkelser av kulturminner, da Buheii og nærområdet har stort potensiale for funn fra jakt, stølsdrift, ferdsselsveier med mer. De mener det er en stor mangel at kulturminner og kulturmiljø ikke er vektlagt i den samlede vurderingen av Buheii vindkraftverk (se kapittel 5.3).

BH mener at tapet blir langt større enn inntektene for Sirdal kommune, og de mener Kvinesdal kommune sannsynligvis får et merkbart tap med utbygging av Buheii vindkraftverk. BH ber OED ta hensyn til et fullstendig samfunnsregnskap, der tap på primærnæringer og særlig hytteturisme blir tatt med i regnskapet. De etterlyser en analyse som vektlegger langsiktig satsing og ikke bare en kortvarig «boost» som anleggstiden vil føre til.

De ber om at OED henter inn erfaringer fra andre land om tilbakeføring og garanti fra konsesjonær. De ønsker seg oppdaterte synspunkter og hvordan utbyggerne tenker seg tilbakeføring og i hvilket omfang. Videre krever de at NVE vurderer hele problemstillingen på nytt og skjerper konsesjonsvilkårene slik at plikten om tilbakeføring må omfatte alle naturinngrep og at krav om garantistillelse gjelder fra tidspunktet for idriftsettelse.

Avslutningsvis skriver de at tiltaket bør vurderes ut ifra folkehelseperspektiv knyttet til trim og rekreasjon. BH mener det har vært et sterkt press på grunneierne som ikke ønsker å si «ja» til anlegget, og at alternativet er ekspropriasjon. De mener videre at det ikke er grunnlag for ekspropriasjon, da samfunnsnyttene ved utbyggingen av Buheii vindkraftverk er tvilsom.

Helge B. Risnes påklager NVEs vedtak i brev av 06.10.15. Risnes viser til at de indre heiområdene i Agderfylkene allerede er tungt berørt av kraftutbygging. Han mener at Buheii vindkraftverk til medføre en ytterligere belastning og nedbygging av de samme viktige heiområdene. Han viser til virkninger for villrein, landskapet og fugl.

Risnes skriver at tiltakene i regionen må vurderes samlet, slik § 10 i naturmangfoldloven foreskriver. Senere i klagen påpeker Risnes at NVE ikke har opplyst om planer/konsesjonssøknad fra Sira Kvina om overføring av Knabeåna og Sollisåna til Homstølvatn. Han skriver at dette er store naturinngrep i det samme området, men har ikke blitt vurdert i sammenheng med samlet belastning.

Han mener det er uheldig at klager i konsesjonssaker blir behandlet av samme saksbehandler som for konsesjonen. Risnes mener denne praksisen er i konflikt med EUs Elektrisitetsdirektiv III og at den ikke sikrer en nøytral og uavhengig vurdering av klagen.

Risnes kommenterer overordnede politiske målsettinger og utviklingstrekk i Norge og i Europa. Han ber OED samarbeide med Klima- og miljødepartementet om nyteknisk og norsk energipolitikk og vindkraftens plass i denne, og at NVE stiller alle omsøkte konsesjoner i bero i mellomtiden.

Risnes mener vedtaket er et klart brudd på grunnloven § 110 b. Han ber OED om å gjennomgå og vurdere NVEs vedtak i forhold til grunnlovens § 110 b og samtidig be om uttalelse fra justisdepartementets lovavdeling.

Risnes refererer til dokumentet «Bakgrunn for vedtak» av 17.09.15. Han skriver at klagen gjelder både saksbehandlingen, feilaktig gjengivelse av fakta i saken, samt NVEs vurderinger av faktum. Han ber

OED pålegge NVE å foreta en grundig, faglig vurdering av de fremlagte innvendingene og at saken stilles i bero inntil videre. Risnes skriver at NVEs vurderinger er overfladiske og bærer preg av standardiserte formuleringer. Han mener NVE har avvist faglige velfunderte begrunnelser og merknader til saken.

Risnes fremsetter følgende konkrete klagegrunner:

- Risnes klager på valg av trasé ved sluttbefaringen og viser til tidligere innsendt brev adressert til NVE av 13.04.15 og til Kvinesdal kommune av 04.05.15.
- Risnes mener Buheii vindkraftverk ikke er nødvendig for at Norge skal nå nasjonale og internasjonale målsettinger knyttet til fornybar energiproduksjon. Han ber OED om å klargjøre hva som er Norges reelle forpliktelser i henhold til fornybardirektivet og sertifikatavtalen med Sverige, og vindkraftens plass i disse, samt å instruere NVE om en riktig vektlegging av forpliktelsene i denne og fremtidige saker.
- Risnes viser til at det kun er foretatt teoretiske beregninger av vindressursen. Han viser til at SAE Vind AS i sin tid trakk sitt vindkraftprosjekt i området med bakgrunn i vindressursene. Han ber OED kreve at NVE redegjør for hvordan de kan si at vindressursen er god, samt redegjøre for prosjektets forventede lønnsomhet.
- Risnes ber OED ta hensyn til at kommunens egen fagkompetanse (Innovasjon Kvinesdal) og et knapt mindretall i kommunestyret i Kvinesdal er uenig i NVEs konklusjon knyttet til virkninger for reiseliv.
- Risnes stiller spørsmål ved troverdigheten til utredningene, da han mener utreder er kjøpt og betalt av tiltakshaver.
- Risnes er uenig i NVEs vurderinger knyttet til planområdets betydning for fugl, hvor NVE mener at selve planområdet er av mindre betydning for fugl. Han viser til egne observasjoner. Risnes ber OED om å instruere NVE å innhente nødvendig kunnskapsgrunnlag om fuglelivet i planområdet, samt en betenkning fra landets fremste eksperter på området, som viser at de forslåtte tiltak når det gjelder hubro er akseptable.
- Risnes ber OED om å instruere NVE å innhente nødvendig kunnskapsgrunnlag om planområdets langsiktige betydning for Europas sydligste villreinstamme.
- Risnes mener vurdering av virkninger for landbruk ikke bygger på rett kunnskap og han ber OED instruere NVE om å innhente dette, da han mener NVE sine konklusjoner er tuftet på et utilstrekkelig faktagrunnlag.
- Risnes gjør oppmerksom på at nordlige adkomstvei, som ikke har fått konsesjon, har vært årsaken til at enkelte av grunneierne signerte avtalen med tiltakshaver. Han mener samtidig at det fremstår av konsesjonssøknaden at tiltakshaver i sine opprinnelige planer ikke har planlagt for en nordre adkomstvei. Han mener grunneierne kan ha blitt ført bak i lyse i så måte.

Avslutningsvis redegjør Risnes for sin familiære tilknytning til Risnes. Han mener prosjektet har medføre redusert livskvalitet for han selv. I tillegg viser han til jaktkoien g.nr.190/9, som befinner seg midt i planområdet og som han har bruksrett på frem til 2050. Han skriver han har bekostet koien.

Norsk Ornitologisk Forening, Lister Lokallag v/Kåre Olsen (NOF) påklager NVEs vedtak i brev av 04.10.15. NOF er uenig i en rekke av NVEs vurderinger vedrørende negative virkninger ovenfor naturmangfold. De viser til høringsuttalelse av 11.12.14. De mener vedtaket er i konflikt med naturmangfoldlovens §§ 4, 5, 8 og 9. NOF begrunner klagen med følgende hovedpunkter:

1. NOF mener at utbygging av Buheii vindkraftverk vil medføre arealtap, habitatødeleggelse/ -forringelser, fragmentering, barrierevirkninger, støy/forstyrrelser og kollisjonsfare for fugl. De mener heiområdet er et viktig leveområde for fugl, med store verneinteresser for mange fuglearter, blant dem 15 rødlistede arter, herunder hubro. NOF hevder det kun er kongeørn og hønsehauk som er nevnt i NVEs vurdering under negative virkninger for fugl. En utbygging vil etter deres mening være i konflikt med forvaltningsmålet i Naturmangfoldloven om at artene skal finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

NOF etterlyser vurdering av arealtapet og vektlegging av habitatforringelse, som etablering av vindkraftverket vil medføre for fugl.

De ber OED vurdere om NVE har juridisk dekning for sine vurderinger/påstander i henhold til naturmangfoldloven § 5 og siterer og fremhever følgende fra NVEs vedtak: «... *Forvaltningsmålet for artene er at artene skal ivaretas slik at de fins i **levedyktige bestander i deres naturlige utbredelsesområder** og at de økologiske betingelser som de er avhengige av ivaretas*».

NOF mener det er for lite med en kilometer buffersone i radius rundt hekkelokaliteter for hubro for å forhindre forstyrrelse og fortregning. De mener før- og etterundersøkelser samt en tiltaks-/kompensasjonsplan for arten ikke er rasjonell, da poenget med utredninger er å avdekke konfliktnivået før skaden er skjedd. Videre skriver de at det er feil at svartand (NT) har en tallrik bestand i området.

2. NOF mener at føre-var prinsippet i naturmangfoldloven § 9 burde vært brukt når det foreligger usikkerhet knyttet til forstyrrelser, kollisjonsrisiko samt diverse andre negative påvirkninger for trekkende, hekkende, næringsøkende og overvintrende fugl. De mener NVE ikke burde gitt konsesjon, eventuelt ha utsatt konsesjonsvedtaket, inntil tilstrekkelig kunnskap var innhentet. NOF ber OED vurdere konsesjonsvedtaket opp mot naturmangfoldloven § 9.

3. NOF mener en utbygging av Buheii vindkraftverk vil være i konflikt med nasjonale målsettinger om inngrepsfrie naturområder, samt internasjonale konvensjoner for vern av truede arter og trekkende fugl, som Norge har ratifisert (hhv Bern- og Bonn konvensjonen). De ber OED utføre en juridisk vurdering av utbyggingsvedtaket i forhold til tapet av inngrepsfrie naturområder områder, samt til ovennevnte internasjonale konvensjoner.

Norges Miljøvernforbund (NMF) påklager NVEs vedtak i brev av 07.10.15. De etterlyser nødvendige oppdateringer av kunnskapsgrunnlaget generelt, og mener konsesjonssøknaden lider av vesentlige feil og mangler.

Innledningsvis skriver NMF at Norge går mot et betydelig kraftoverskudd og at det ikke er behov for mer vindkraftindustri i landet. De viser til bilaterale forpliktelser med Sverige og mener at vindkraft ikke vil være nødvendig for å oppfylle disse. NMF mener vindkraft er en lite rasjonell måte å produsere strøm på, sammenlignet med oppgradering av vannkraftverk og energieffektivisering. De kommenterer levetiden til vindturbiner, livssyklus kostnader og sysselsetting i forbindelse med bygging og drift av vindkraftanlegg. Videre kommenterer de elsertifikatordningen og fornybardirektivet.

NMF skriver at det har skjedd en «justering» av konsesjonsvilkårene fra 2009 til i dag og mener det har ført til en reduksjon i kommunens og andre berørte interessers deltakelse og påvirkningsmulighet i utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplanen. De viser i den sammenheng til formuleringene i vilkår knyttet til utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplanen i flere saker.

NMF hevder økonomien i prosjektet er dårlig underbygget og mener at produksjonsestimatene stort sett kun blir gjetninger. NMF skriver at levetiden for landbasert er langt mindre enn forventet. De viser til studier av landbaserte vindturbiner i Danmark og Storbritannia som viser mellom 12-15 år levetid, og at

dette må tillegges vekt med hensyn til økonomien i prosjektet. Videre mener de at bransjens inntjening aldri har vært lavere, og de viser til konkurser hos vindkraftaktører både i Sverige og Tyskland og til selskaper som sliter med store tap.

NMF hevder at de økonomiske fordelene er overvurdert, herunder antall arbeidsplasser i driftsfasen og inntekter til kommunen i form av eiendomsskatt, dersom skatten på verk og bruk fjernes.

NMF mener beregningene av direkte arealbeslag i forbindelse med veier og fundamenter er vurdert for lavt, hvor blant annet kjørebredden vil være større enn angitt og kabelgrøftene ikke er tatt med i beregningene. De viser til krav fra turbinleverandører knyttet til veistandard og monteringsplasser.

NMF mener at adkomst- og internveier vil føre til store skjæringer og fyllinger i bratt terreng, og vil være en stor del av det samlede inngrepet tiltaket medfører. NMF etterlyser relevante massebergninger i utredningen. De viser til at dette gjøres av Vegvesenet i forbindelse med bygging av veier. NMF etterlyser utredninger knyttet anvendelsen av trevirket i forbindelse med rydding av skog. De mener at vindkraftprosjekter bør ha større grad av detaljutforming i tidligfase, slik at det vil være mulig å foreta en reell vurdering av virkningene av adkomst- og internveier. De stiller spørsmål knyttet til avslaget for nordre adkomstvei og mener virkningene ved denne er marginal sett i sammenheng med vindkraftverket for øvrig.

NMF kommenterer farlige hendelser i tilknytning til vindkraftverk, herunder forurensning av vann i forbindelse med bruk av dynamitt med giftige elementer og problemer knyttet til avrenning fra betongfundamenter, oljelekkasje, impregnering av trestolper og rengjøringsmidler. De viser samtidig til brann i turbiner som følge av lynnedslag og rotorhavari, og faren for iskast. De etterlyser beredskapsmessige forhold i konsesjonsvilkårene og viser i den sammenheng til energilovens § 3-5c knyttet til beredskap.

NMF etterlyser utredninger og vurderinger knyttet til tap av inngrepsfrie naturområder. De viser til at NVE har vektlagt dette i bakgrunn for vedtak, men mener synliggjøring og vektlegging slik naturmangfoldloven krever ikke er gjort. De mener det heller ikke er tilstrekkelig å kun vurdere samlet belastning med Tonstad vindkraftverk og viser til kraftledningsprosjekter og andre vindkraftverk i regionen, som de mener er lokalisert i samme naturtype og belaster samme truede og sårbare arter av flora og fauna. Videre skriver NM at det er feil at hjortedyr ikke i vesentlig grad blir forstyrret av vindturbiner. De viser til erfaringer fra Sverige, som viser at både elg og tamrein i omfattende grad unnviker vindkraftverk, og de viser til undersøkelser av elg og rådyr, som fremdeles pågår på Lista.

NMF mener NVEs vurderinger av virkninger for fugl kun er gjort overfladisk og mener NVE har vært forutbestemt i sine vurderinger. De mener det er en vesentlig mangel i konsekvensutredningen av det ikke er utredet virkninger for jaktbart vilt, herunder orrfugl. De viser til studie fra Østerrike, som viser en reduksjon av spillende orrhaner i planområdet til to vindkraftverk. De mener at fugl- og dyreliv vil forringe naturopplevelsen i tilknytning til friluftsliv og at dette heller ikke er synliggjort i vedtaket.

NMF skriver at tiltakshaver inngår i det britiske konsernet RES, som aktivt har deltatt i utviklingen av Buheii vindkraftverk. NMF skriver at RES har gjennomført støyberegningene og at dette alene burde tilsi avslag på konsesjonssøknaden. NMF mener uansett at støyberegningene er upålitelige. De skriver at flere land med lang erfaring med vindkraftverk går bort fra å sette støygrenser for vindkraftverk i desibel, men i stedet etablerer minimumsavstander basert på at det er vanskelig å beregne støynivå. NMF viser til at støynivået påvirkes av grunnforhold, temperatur, snø eller ising. De mener helseplager fra støy fra vindkraftverk har blitt neglisjert.

Videre skriver de at det ikke har blitt tatt hensyn til tap av verdi på eiendom som følge av vindkraftutbygging i nærheten av hytter og hus. De viser til eksempler fra Danmark og Canada. NMF

mener vilkår knyttet til garantistillelse ved 12. drifts år samt forelegging av plan for tilbakeføring av området er for sent. De mener vilkåret i seg selv er uklart.

Avslutningsvis skriver de at anlegget er i strid med flere nasjonale mål og internasjonale konvensjoner. NMF skriver at de har beskrevet og dokumentert ny kunnskap og nye erfaringer, som ikke har vært gjenstand for relevant utredning. NMF mener kunnskapsgrunnlaget for flere viktige saksforhold er svært mangelfullt og at føre-var-prinsippet derfor må komme til anvendelse.

Naturvernforbundet i Vest-Agder (NVF) påklager NVEs vedtak i brev av 07.10.15. De mener NVE ikke i tilstrekkelig grad har vektlagt deres merknader fra høringsuttalelsen av 12.12.14 i konsesjonsbehandlingen.

NVF mener det er provoserende at NVE fremholder de internasjonale forpliktelsene som hovedbegrunnelse for å gi konsesjon til nye vindkraftverk. NVF viser til tidligere konsesjonsgitte vann- og vindkraftprosjekter, og mener det er gitt nok konsesjoner for å kunne innfri fornybarmålene. De mener begrunnelsen NVE gir til hvorfor det fremdeles gis konsesjoner til nye fornybarprosjekter ikke kan aksepteres. Videre mener de at NVE gir konsesjon til dårlige prosjekter, som følge av praksisen om overskudd av konsesjoner. De ber om at OED ikke tar hensyn til denne begrunnelsen fra NVE.

NVF viser til NVEs vurderinger knyttet til virkninger for landskap og friluftsliv, samt Sirdal kommune sin innsigelse. NVF er uenig i NVEs vektlegging av virkningene og mener at områdets betydning som et svært viktig friluftsområde må tillegges stor vekt og at konsesjonen således må avslås.

NVF viser til Tonstad, Kvinesheia og Skveneheii vindkraftverk og mener samlet belastning på det biologiske mangfoldet, i særlig grad for arter som Norge har et spesielt ansvar for, må vektlegges noe de skriver at NVE ikke har gjort.

NVF etterlyser vurderinger knyttet til grunnlovens § 110b. De mener at det for konsesjonsvedtaket ikke er vurdert og lagt til grunn grunnlovens bestemmelser og intensjoner/forutsetninger og relevante paragrafer i annet lovverk med utgangspunkt i grunnloven. De ber OED vurdere konsesjon til Buheii vindkraftverk i sammenheng med grunnlovens § 110b og naturmangfoldlovens § 1. Avslutningsvis skriver de at NVEs begrunnelse for vedtak bærer preg av å være en ren påstand og ikke en faglig beslutning.

Forum for Natur og Friluftsliv, Agder (FNF) påklager NVEs vedtak i brev av 07.10.15. De mener den samlede belastningen på området blir for stor sett i sammenheng med konsesjonsgitte Tonstad vindkraftverk. De mener en konsesjon til Buheii vindkraftverk er et brudd på naturmangfoldloven § 10.

De skriver at virkninger for landskap må sees i sammenheng med en utbygging av Tonstad vindkraftverk. De mener NVE ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til dette i sine vurderinger. FNF fremhever at Buheii er et regionalt svært viktig friluftsområde. De viser i den sammenheng til at NVE i sitt vedtak skriver at virkningene for friluftsliv vil bli ytterligere forsterket ved en utbygging av både Buheii og Tonstad vindkraftverk. FNF fremhever også tap av inngrepsfrie naturområder, som følge av en utbygging av både Tonstad og Buheii vindkraftverk samt kraftledningsprosjekter.

FNF viser til konsekvensutredningene, hvor det står at tiltaket vil medføre virkninger for blant annet rype og orrfugl. De etterlyser i den forbindelse en vurdering av deres innspill i høringsrunden, hvor de viser til en østerriksk undersøkelse på orrfugl, som viser en nedgang i antall spillende orrhaner i vindkraftverket. FNF mener dette vil kunne føre til en ytterligere reduksjon i rovfuglbestanden. FNF viser til at NVE har vurdert bestanden av hønsefugl som solid og at de ikke vil bli påvirket av tiltaket. FNF ber OED om å vurdere dette i sin behandling av klagen.

Olav Magne Tonstad påklager NVEs vedtak i brev av 08.10.15. Han er uenig i NVEs vurdering om at de samlede fordelene ved tiltaket er overveiende sammenlignet med de ulemper tiltaket medfører. Han mener det ikke er tatt hensyn til hans merknader fra høringsuttalelsen i konsesjonsbehandlingen. Han skriver at tiltaket vil ødelegge mye urørt og verdifull natur, og at inngrepene vil være irreversible.

Han stiller seg negativ til valg av trasé for nettilknytning og går imot at det skal bygges kraftledninger på hans eiendom (g.nr.52/2 i Sirdal). Han mener nettraseen bør legges nordover til Solhomslinja (alt.3 i søknaden).

Fridtjof Jaatun og Else Kamsvåg påklager NVEs vedtak i brev av 08.10.15. De skriver at dersom Buheii vindkraftverk blir realisert vil det villmarkspregede friluftsområdet mellom Sirdal og Kvinesdal miste mye av sin verdi. De skriver at vindkraftverket vil være synlig over store avstander og fremstå som et dominerende industrianlegg. De viser til bakgrunnen for vedtak, hvor NVE har vurdert tiltaket tilsvarende. De mener vilkår om plan for avbøtende tiltak i konsesjonen umulig vil kunne redusere de visuelle virkningene.

Jaatun og Kamsvåg skriver at området er særlig viktig som rekreasjons og friluftsområde for hytteeiere i nærområdet (Josdal, Ertsvatnet og heia for øvrig). De viser til at tiltaket i tillegg til visuelle virkninger vil medføre støy, skyggekast samt fare for iskast, som vil forringe naturopplevelsen. De skriver at det også vil være vanskelig å legge skituren i planområdet om vinteren på grunn av brøytete veier. De er uenig i påstanden til NVE om at aktivitetene ski-, fottur, jakt og fiske kan bedrives som før. De mener det ikke er et argument at området ikke er merket av som Grønn sone med hensyn til støy i kommuneplanen når det allerede er klassifisert som et meget viktig friluftsområde i Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020.

De mener tiltaket vil redusere fugle- og dyrelivet og at OED må bruke føre-var-prinsippet (§ 9 i naturmangfoldloven) og avslå konsesjonen.

Jaatun og Kamsvåg mener tiltaket vil føre til redusert hyttebygging og færre turister. De tror de positive virkningene for reiselivet i anleggsfasen vil være minimale, men at tiltaket i stedet vil påvirke området som naturbasert turistdestinasjon i negativ forstand. De mener at Buheii vindkraftverk vil føre til redusert verdi på hytter og tomter i området.

Jaatun og Kamsvåg etterlyser vurderinger og utredninger knyttet til vindkraftverkets virkninger på folkehelsen og hvilke helsevirkninger naturen har for folk.

Avslutningsvis skriver de at vurderinger knyttet til friluftsliv og ferdsel samt samlet vurdering er fremstår som påstander uten klar sammenheng med analysen i forkant. De er uenig i at Buheii vindkraftverk er nødvendig for å nå Norges mål om fornybar energi.

Tor Audun Tonstad g.nr.52/7 og 52/13 i Sirdal påklager NVEs vedtak i brev av 12.10.15. Han skriver at både Sirdal og Kvinesdal er sterkt utsatt for naturinngrep i forbindelse med samtlige kraftprosjekter som planlegges i de to kommunene. Han viser til sin egen høringsuttalelsen til søknaden, og skriver at han ønsker at nettilknytningen legges i det som nå er trasealternativ 2, men mener det bør finnes en ny trasé i de lavereliggende områdene i heia. Han skriver at det er vanskelig å se traseen tydelig på vedlagt kart til anleggeskonsesjonen.

Motpartens vurdering av klagen

Klagene ble oversendt Buheii Vindkraft AS til uttalelse i e-post av 14.10.15, jamfør forvaltningsloven § 33. Buheii Vindkraft AS har kommentert klagene i brev av 05.11.15. NVE har ikke sammenfattet kommentarene fra tiltakshaver i saken, men vil i vurderingen av klagene referere til relevant informasjon fra brevet.

NVEs vurdering av klagene

NVE kan oppheve eller endre vedtakene dersom NVE finner klagene begrunnet, alternativt oversende klagene til OED for endelig avgjørelse, jf. forvaltningsloven § 33.

Etter forvaltningsloven § 33 2. ledd skal NVE avvise klagene dersom vilkårene for å behandle klagene ikke er oppfylt. Klagene er gitt innen klagefristen og tilfredsstillende de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har med bakgrunn i dette forberedt klagene i tråd med forvaltningsloven § 33.

Nedenfor vil NVE kommentere nye forhold som er anført i klagene og som ikke tidligere er vurdert og/eller forhold som bør utdypes nærmere. De anførte klagegrunnene vil bli vurdert tematisk. For øvrig viser NVE til vedtak av 17.09.15.

NVEs saksbehandling

Risnes mener det er uheldig at klager i konsesjonssaker blir behandlet av samme saksbehandler som for konsesjonen. Risnes mener denne praksisen er i konflikt med EUs Elektrisitetsdirektiv III og at den ikke sikrer en nøytral og uavhengig vurdering av klagen.

NVE har i tråd med forvaltningsloven § 33, forberedt klagene på konsesjon til Buheii vindkraftverk til videre behandling i Olje- og energidepartementet. NVE opplyser om at vedtak kan oppheves eller endres, dersom NVE finner klagene begrunnet, alternativt oversendes klagene til OED for endelig avgjørelse, jmfør forvaltningsloven § 33. NVE understreker at det er OED som er klagemyndighet i saker som omfatter vindkraftkonsesjoner og behandler innkomne klager etter at NVE har forberedt denne for behandling.

Bevar Heiane (BH) er uenig i at prosjekter med høye produksjonsforventninger og små økonomiske kostnader vil kunne tåle større miljøkostnader. De mener miljøvurderinger må gjøres likt i alle prosjekter. De mener også at NVE ikke har tatt hensyn til regionale og lokale planer i sin saksbehandling, og viser i den sammenheng til planer for friluftsliv og inngrepsfrie naturområder. NOF mener en utbygging av Buheii vindkraftverk vil være i konflikt med nasjonale målsettinger om inngrepsfrie naturområder, samt internasjonale konvensjoner for vern av truede arter og trekkende fugl, som Norge har ratifisert, henholdsvis Bern- og Bonn konvensjonen. De ber OED utføre en juridisk vurdering av utbyggingsvedtaket i forhold til tapet av inngrepsfrie naturområder, samt til ovennevnte internasjonale konvensjoner.

NVE konstaterer at ulike nasjonale målsettinger ofte kan oppfattes som motstridene. NVEs oppgave som konsesjonsmyndighet er å veie fordeler og ulemper og vurdere disse i lys av de ulike målsettingene. NVE er ansvarlig for å ivareta de energipolitiske målsettingene. For å sikre at andre politiske målsettinger og internasjonale konvensjoner også er kjent og vektlegges, er høring av den enkelte sak viktig. Alle NVEs høringssaker sendes til blant annet Fylkesmannen og Miljødirektoratet, som følger opp statens miljøpolitiske målsettinger. Disse instansene har et ansvar for å belyse hva slags virkninger prosjektet kan få for ulike miljøpolitiske målsettinger. NVE konstaterer at de har uttalt seg til virkninger for det omsøkte prosjektet og at NVE har vurdert virkningene. NVE registrerer at klagerne er uenige i vektleggingen av de ulike interessene, men fastholder de vurderinger som ligger til grunn for konsesjonsvedtakene. NVE vil understreke at vindkraftprosjekter vurderes på grunnlag av konkrete virkninger, og at utredninger av det enkelte vindkraftprosjekt er grundigere enn utredningene som er lagt til grunn i ulike regionale planer, herunder «Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet i Vest-Agder 2014-2020». NVE presiserer at overordnede regionale planer er et retningsgivende verktøy, og ikke en bindende plan.

Risnes klager på valg av trasé ved gjennomføring av sluttbefaringen. Han viser til tidligere innsendt brev adressert til NVE av 13.04.15 og til Kvinesdal kommune av 04.05.15, hvor han har fremmet spesifikke ønsker om valg av trasé. NVE opplyser om at tiltakshaver i samråd med kommunene hadde lagt opp befaringsruta, slik NVE forutsetter.

Lovtolkning

Det har kommet inn klager som mener at vedtaket er lovstridig sett opp mot grunnlovens § 110 (Miljøbestemmelsen). I den forbindelse blir det også krevd at det hentes inn uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling.

NVE tolker anførselene vedrørende § 110 dit hen at siden vedtaket ikke oppfyller reglene i naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven, og konsekvensutredningsforskriften, er vedtaket også i strid med Grunnloven § 110 b, miljøinformasjonsloven og regnskapsloven. Kjernespørsmålet er således om NVE har oppfylt sin utrednings- og begrunnelsesplikt etter forvaltningsloven § 17 og naturmangfoldloven § 7, jamfør §§ 8-12. For ordens skyld vil NVE nevne at naturmangfoldlovens bestemmelser i kapittel II supplerer forvaltningslovens bestemmelser om utrednings- og begrunnelsesplikt. I følge forvaltningsloven § 17 første ledd skal forvaltningsorganet påse at "saken er så godt opplyst som mulig." Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 er en saksbehandlingsregel om begrunnelsesplikt som sier at prinsippene i §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer. Dette innebærer at forvaltningen i sine vedtak plikter å redegjøre for og synliggjøre kunnskapen om og virkningene et tiltak får for naturmangfold, og hvordan en har kommet fram til resultatet i den konkrete saken. Naturmangfoldloven § 8 supplerer forvaltningslovens regler om utredningsplikt og forutsetter at forvaltningen innhenter eksisterende og tilgjengelig kunnskap. NVE har vurdert tiltaket etter naturmangfoldloven § 8-12, jamfør § 7, i notatet "Bakgrunn for vedtak" av 17.09.15.

BH mener det har vært et sterkt press på grunneierne som ikke ønsker å si «ja» til anlegget, og at eneste alternativ er ekspropriasjon. De mener det ikke er grunnlag for ekspropriasjon, da samfunnsnyten ved utbyggingen av Buheii vindkraftverk er tvilsom.

NVE viser til kapittel 8 "Vurdering av ekspropriasjon og forhåndstiltredelse" i bakgrunnsnotatet. NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved det konsesjonsgitte anlegget utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. NVE anser derfor vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd som oppfylt. NVE registrer at BH er uenig i denne vurderingen. NVE opplyser om at OED vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når skjønn er begjært, dersom de gis endelig konsesjon i saken.

NVEs skjønnsutøvelse

I flere av klagen blir det hevdet at det er feil i NVEs vurderinger og/eller at NVE ikke har vektlagt ulike verdier eller virkninger i tilstrekkelig grad. Flere mener det er beskrevet og dokumentert ny kunnskap og nye erfaringer i høringsrundene, som ikke har vært gjenstand for relevant utredning i saksbehandlingen til NVE. Det blir også hevdet at NVEs vurderinger bærer preg av standardformuleringer og påstander og at NVE ikke har gjort en reell drøfting av momenter som taler mot vindkraftutbygging.

NVEs vurdering av et planlagt vindkraftprosjekt baseres hovedsakelig på faglig skjønn. NVE registrerer at flere er uenig i NVEs vurderinger knyttet til verdi- og konsekvensvurderinger og vurderinger knyttet til beslutningsgrunnlaget. NVE ser ikke grunn til å kommentere dette nærmere, men konstaterer at uenighet om NVEs faglige skjønnsutøvelse brukes som argument for at NVE ikke er objektive i sine vurderinger.

Flere av klagepartene er uenig i NVEs vektlegging av Norges forpliktelser i henhold til fornybardirektivet, hvor de blant annet mener at Buheii vindkraftverk ikke vil være nødvendig for å nå målene. Risnes ber OED klargjøre hva som er Norges reelle forpliktelser i henhold til fornybardirektivet og sertifikatavtalen med Sverige, og vindkraftens plass i disse, samt å instruere NVE om en riktig vektlegging av forpliktelsene i denne og fremtidige saker. Det blir også stilt spørsmål hvor i sertifikatavtalen med Sverige det står at det skal produseres like mye i hvert land.

Det er flere som påpeker at NVE allerede har gitt langt flere konsesjoner enn det som skal til for å oppfylle EU-direktivet. Naturvernforbundet i Vest-Agder (NVF) mener blant annet begrunnelsen NVE gir til hvorfor det fremdeles gis konsesjoner til nye fornybarprosjekter ikke kan aksepteres. Videre mener de at NVE gir konsesjoner til dårlige prosjekter, som følge av praksisen om overskudd av konsesjoner. De ber OED ikke tar hensyn til denne begrunnelsen fra NVE i sin behandling av klagen.

NVE har som oppgave å følge opp Norges fornybarmål og målene knyttet til elsertifikatorordningen. NVE slutter seg til at det er gitt mange vindkraftkonsesjoner i Norge de siste årene. Samtidig vil NVE påpeke at det er nødvendig å gi flere konsesjoner enn det som i teorien trengs for å legge til rette for at Norge kan bygge ut en andel av fornybarmålet på 26,4 TWh. Dette er nødvendig på grunn av usikkerhet om blant annet nettkapasitet, samarbeid mellom aktører og tilgang på kapital hos ulike aktører. I tillegg vil konkurranse mellom prosjektene sikre at de beste prosjektene blir bygget ut, og forutsetningene for realiserbarhet vil også kunne endre seg over tid. NVE registrer at NVF er uenig i argumentasjonen. NVE presiserer at det ikke er gitt at halvparten av målet om 26,4 TWh skal bygges i Norge, men at NVE skal legge til rette for at halvparten av utbyggingen innen ny fornybar produksjon kan komme i Norge.

Økonomi, vindressurser og produksjon

Flere viser til at det kun er foretatt teoretiske beregninger av vindressursen og etterlyser vindmålinger, som de mener er nødvendig for å kunne dokumentere at driften vil være lønnsomt. Det vises til at SAE Vind AS i sin tid trakk sitt vindkraftprosjekt i området med bakgrunn i vindressursene. Flere ber OED kreve at NVE redegjør for hvordan de kan si at vindressursen er god, samt redegjøre for prosjektets forventede lønnsomhet og samfunnsnytte i en situasjon med lave kraftpriser i årene som kommer.

Norge Miljøvernforbund (NMF) hevder økonomien i prosjektet er dårlige underbygget og mener at produksjonsestimatene stort sett kun blir gjetninger. NMF skriver at levetiden for landbasert er langt mindre enn forventet. De viser til studier av landbaserte vindturbiner i Danmark og Storbritannia som viser mellom 12-15 år levetid, og at dette må tillegges vekt med hensyn til økonomien i prosjektet. Videre mener de at bransjens inntjening aldri har vært lavere, og de viser til konkurser hos vindkraftaktører både i Sverige og Tyskland og til selskaper som sliter med store tap.

NVE har vurdert resultatet av forelagte vindanalyser og produksjonsestimater til å utgjøre et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om vindforholdene i området. NVE har på grunnlag av det eksisterende kunnskapsgrunnlaget om vindforholdene vurdert at vindkraftverket vil være konkurransedyktig i det norsk-svenske elsertifikatmarkedet. I vindkraftsaker vil det alltid være usikkerhet rundt produksjonen før vindkraftverket er satt i drift, og det er mange faktorer som samlet sett avgjør prosjektets lønnsomhet. Dersom konsesjonær ikke finner prosjektet lønnsomt i det videre arbeidet, vil Buheii vindkraftverk ikke bli realisert.

Trasé for nettilknytning

Olav Magne Tonstad stiller seg negativ til valg av trasé for nettilknytning og går imot at det skal bygges kraftledninger på hans eiendom (g.nr.52/2 i Sirdal). Han mener nettraseen bør legges nordover til Solhomslinja (alt.3 i søknaden). Tor Audun Tonstad skriver at han ønsker at nettilknytningen legges i

det som nå er trasealternativ 2, men han mener at det først og fremst bør finnes en ny trasé i de lavere liggende områdene i heia.

NVE konstaterer at Olav Magne Tonstad har ytret samme ønske om trasévalg i høringsrunden. NVE har vurdert de ulike alternativene for nettilknytning. Etter NVEs vurdering skiller trasealternativ 2 seg ut i positiv forstand med hensyn til friluftsliv og landskap. NVE har vektlagt at traseen følger terrengformen bedre og at opplevelsesverdien knyttet til natur- og friluftsliv i mindre grad blir berørt.

Kulturminner og kulturmiljø

BH mener det må gjøres grundigere undersøkelser av kulturminner, da Buheii og nærområdet har stort potensiale for funn fra jakt, stølsdrift, ferdselsveier med mer. De mener det er en stor mangel at kulturminner og kulturmiljø ikke er vektlagt i den samlede vurderingen av Buheii vindkraftverk.

NVE registrerer at BH mener utredningene er mangelfulle og at de mener at virkningene for kulturminner og kulturmiljø burde vært vektlagt av NVE. NVE har i anleggskonsesjonen satt vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø-, transport- og anleggsplanen, og mener dette vil være tilstrekkelig for å kunne hindre virkninger for kulturminner gjennom plantilpasninger.

Friluftsliv og ferdsel

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) fremhever at Buheii er et regionalt svært viktig friluftsområde. De viser i den sammenheng til at NVE i sitt vedtak skriver at virkningene for friluftsliv vil bli ytterligere forsterket ved en utbygging av både Buheii og Tonstad vindkraftverk. BH mener at opplevelsesverdien knyttet til landskap og natur er en del av drivkraften for friluftsliv og ferdsel i området. De mener det er lite sammenheng mellom NVE sin vurdering av store negative virkninger for landskap og friluftsliv, og konklusjonen om at fordelene er større enn ulempene. Det er flere som mener at faren for iskast tilsier at området ikke kan brukes som før slik NVE hevder. BH, Fridtjof Jaatun og Else Kamsvåg mener vilkår om plan for avbøtende tiltak for friluftsliv umulig vil kunne redusere de visuelle virkningene.

NVE presiserer at virkninger for friluftsliv er vektlagt i saken både alene og sett i sammenheng med Tonstad vindkraftverk, men i en samlet vurdering har det allikevel ikke vært avgjørende for å avslå konsesjon. Når det gjelder virkninger for friluftsliv mener NVE disse i all hovedsak er knyttet til endret opplevelsesverdi som følge av visuelle virkninger og støy. NVE mener at endringen vil være betydelig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. Det vil fortsatt være mulig å bruke området til friluftslivsaktiviteter som ski- og fotturer, jakt og fiske. I enkelte perioder vinterstid kan det være fare for iskast i og i nær tilknytning til vindturbinene. Selv om sannsynligheten for å bli truffet av iskast anses som liten for folk som ferdes i område, vil det kunne bli innført ferdselsrestriksjoner. Ettersom dette eventuelt kun vil være i begrensede perioder og omfang, har NVE ikke vektlagt dette i sine vurderinger. NVE konstaterer at det er satt vilkår i konsesjonen om at det skal utarbeides en plan for avbøtende tiltak for friluftsliv. NVE presiserer at en hensikten med en slik plan ikke vil være redusere visuelle virkninger eller støy fra vindturbinene, men tilrettelegge og gjøre området attraktivt for friluftsliv på andre måter for eksempel ved etablering av parkeringsplasser, hvilebuer og så videre.

NMF mener at de negative virkningene tiltaket har for fugl og fauna også vil forringe naturopplevelsen i tilknytning til friluftsliv. De skriver at dette ikke er synliggjort i vedtaket. NVE utelukker ikke at eventuelle virkninger for fugle- og dyrelivet kan medføre endret opplevelsesverdi i sammenheng med friluftsliv, særlig for de som ønsker å observere fugl og annet vilt. NVE mener virkninger for fugl og vilt ikke er av vesentlig betydning for utøvelse av friluftsliv og ferdsel i området.

Naturmangfold

Fridtjof Jaatun og Else Kamsvåg mener tiltaket vil redusere fugle- og dyrelivet og at OED må bruke føre-var-prinsippet, § 9 i naturmangfoldloven, og avslå konsesjonen. NMF mener NVE ikke har synliggjort og vektlagt naturmangfoldloven i vedtaket. BH mener at NVE ikke har vurdert konsekvensutredningen etter naturmangfoldloven §§ 8-12. NOF mener at føre-var prinsippet i naturmangfoldloven § 9 burde vært brukt når det foreligger usikkerhet knyttet til forstyrrelser, kollisjonsrisiko samt diverse andre negative påvirkninger for trekkende, hekkende, næringsøkende og overvintrende fugl. De mener NVE ikke burde gitt konsesjon, eventuelt ha utsatt konsesjonsvedtaket, inntil tilstrekkelig kunnskap var innhentet. NOF ber OED vurdere konsesjonsvedtaket opp mot naturmangfoldloven § 9.

NVE er uenig i ovennevnte påstand og viser til kapittel 4.8 i «Bakgrunn for vedtak» hvor tiltaket er vurdert etter naturmangfoldloven §§ 8-12, jamfør § 7. NVE har vurdert kunnskapsgrunnlaget for naturmangfoldet i kapittel 3.4 i vedlegget ”Tematiske konfliktvurderinger, innkomne merknader og vurdering av beslutningsgrunnlaget”. NVE har vurdert at kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold i saken er tilstrekkelig, og føre-var-prinsippet, jamfør naturmangfoldloven § 9, kommer derfor ikke til anvendelse. NVE registrerer at flere av høringsinstansene er uenig i NVEs vurderinger knyttet til virkninger og kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold.

Fugl

Norsk Ornitologisk Forening, Lister Lokallag (NOF) mener at utbygging av Buheii vindkraftverk vil medføre arealtap, habitatødeleggelser/ -forringelser, fragmentering, barrierevirkninger, støy/forstyrrelser og kollisjonsfare for fugl. De mener heiområdet er et viktige leveområde for fugl, med store verneinteresser for mange fuglearter, blant dem 15 rødlistede arter, herunder hubro. NOF hevder det kun er kongeørn og hønehauk er nevnt i NVEs vurdering under negative virkninger for fugl. En utbygging vil etter deres mening være i konflikt med forvaltningsmålet i Naturmangfoldloven om at artene skal finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

NOF etterlyser vurdering av arealtapet og vektlegging av habitatforringelse, som etablering av vindkraftverket vil medføre for fugl.

De ber OED vurdere om NVE har juridisk dekning for sine vurderinger/påstander i henhold til naturmangfoldloven § 5 og siterer og fremhever følgende fra NVEs vedtak: «... Forvaltningsmålet for artene er at artene skal ivaretas slik at de fins i levedyktige bestander i deres naturlige utbredelsesområder og at de økologiske betingelser som de er avhengige av ivaretas».

NVE har i kapittel 4.8.2 i «Bakgrunn for vedtak» vurdert aktuelle rødlistede arter, deres bestandssituasjon og vurdering av eventuelle virkninger tiltaket kan få for disse artene, herunder arealtap og habitatforringelse. Artene er enten registrert i plan- og/eller influensområdet. I den forbindelse er følgende arter omtalt; hubro (EN), kongeørn, hønehauk (NT), fjellvåk (tidl. NT, nå LC), svartand (NT), strandsnipe (tidl. NT, nå LC), myrhauk (tidl. VU, nå EN) og jaktfalk (NT). NVE har også vurdert jatkbare arter, herunder lirype, orrfugl og storfugl. NVE mener at tiltaket alene ikke vil ha betydning for den regionale eller nasjonale bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter, jf. naturmangfoldloven § 5.

Hubro

Risnes er uenig i NVEs vurderinger knyttet til planområdets betydning for fugl. Han viser til egne observasjoner. Risnes ber OED om å instruere NVE å innhente nødvendig kunnskapsgrunnlag om

fuglelivet i planområdet, samt uttalelse fra landets fremste eksperter på området, som viser at de foreslåtte tiltak når det gjelder hubro er akseptable.

NOF mener det er for lite med en kilometer buffersone i radius rundt hekkelokaliteter for hubro for å forhindre forstyrrelse og fortregning. De mener før- og etterundersøkelser samt en tiltaks-/kompensasjonsplan for arten ikke er rasjonell, da poenget med utredninger er å avdekke konfliktnivået før skaden er skjedd. NOF mener de det er feil at svartand (NT) har en tallrik bestand i området.

NVE viser til tidligere vindkraftsaker, herunder Bjerkreim-sakene, hvor det er tatt utgangspunkt i en buffersone rundt reirlokalteter for hubro. NVE konstaterer at hekkelokalitetene er registrert utenfor planområdet og vindturbiner vil således ikke omkranse hekkelokalitetene. En av hekkelokalitet vil bli direkte berørt av den nordlige adkomstveien. NVE har gitt avslag til nordre adkomstvei blant annet med bakgrunn i virkninger for hubro. NVE mener en buffersone med en radius på en kilometer fra internveier, adkomstvei og vindturbiner er tilstrekkelig for å skjerme de aktuelle hekkelokalitetene.

I tillegg har NVE satt krav om utarbeidelse av en plan for kompenserende tiltak for hubro med hensikt å redusere eventuelle negative virkninger for arten. Etter NVEs vurdering er det i tilstrekkelig grad tatt hensyn til hubro i forbindelse med konsesjon til Buheii vindkraftverk.

Når det gjelder svart and (nær truet, NT), har NVE vurdert arten som vanlig forekommende hekkefugl i tilsvarende høydedrag i regionen. NVE viser til konsekvensutredningen, hvor det fremkommer at det er gjort flere observasjoner i influensområdet til tiltaket og da særlig i tilknytning til vannene vest og sør for prosjektet. Det er ikke registrert forekomster av svartand (NT) i planområdet.

Jaktbare arter

FNF viser til konsekvensutredningene, hvor det står at tiltaket vil medføre virkninger for blant annet rype og orrfugl. De etterlyser i den forbindelse en vurdering av deres innspill i høringsrunden, hvor de viser til en østerriksk undersøkelse på orrfugl, som viser en nedgang i antall spillende orrhaner i vindkraftverket. FNF mener dette vil kunne føre til en ytterligere reduksjon i rovfuglbestanden. FNF viser til at NVE har vurdert bestanden av hønsefugl som solid og at de ikke vil bli påvirket av tiltaket. FNF ber OED om å vurdere dette i sin behandling av klagen. NMF skriver tilsvarende i sin klage.

Det fremgår av konsekvensutredningen at det er sannsynlig at orrfugl finnes i de lavereliggende delene av planområdet, herunder i traseen for sørlige adkomstvei og i sørøstlige deler av planområdet. Storfugl, som normalt oppholder seg i skogområdene ned mot Kvina, kan også trekke opp mot heiene. Det er videre registrert leveområder for lirype som berører planområdet. Det er ikke registrert spillplasser i planområdet. NVE mener planområdet ikke er av vesentlig betydning for arten. Sett i sammenheng med bestandssituasjonen mener NVE tiltaket ikke vil påvirke orrfugl, storfugl eller lirype i vesentlig grad.

Villrein

BH mener virkninger for villreinstammen er behandlet vilkårlig av NVE. Risnes ber OED om å instruere NVE å innhente nødvendig kunnskapsgrunnlag om planområdets langsiktige betydning for Europas sydligste villreinstamme.

NVE viser til kapittel 4.8.4 «Villrein» i «Bakgrunn for vedtak». NVE konstaterer at Heiplanen ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 14.06.2014. Det fremkommer av plankartet at planområdet ligger i «Hensynsone Bygdeutvikling». NVE konstaterer at ved en ekspansjon av villreinbestanden, vil området kunne fungere som en del av randområdet for villreinen, og representere potensielle, men begrensede beiteressurser. Etter NVEs vurdering er det for øvrig lite som tilsier at området er eller vil bli av vesentlig betydning for arten.

Samlet belastning for naturmangfold i henhold til naturmangfoldloven § 10

Forum for Natur og Friluftsliv, Agder (FNF) mener den samlede belastningen på området blir for stor sett i sammenheng med konsesjonsgitte Tonstad vindkraftverk. Flere mener en konsesjon til Buheii vindkraftverk er et brudd på naturmangfoldloven § 10.

NVF viser til Tonstad, Kvinesheia og Skveneheii vindkraftverk og mener samlet belastning på det biologiske mangfoldet, i særlig grad for arter som Norge har et spesielt ansvar for, må vektlegges, noe de skriver at NVE ikke har gjort.

Risnes viser til at NVE ikke har opplyst om planer/konsesjonssøknad fra Sira Kvina om overføring av Knabeåna og Sollisåna til Homstølvatn. Han skriver at dette er store naturinngrep i det samme området, men har ikke blitt vurdert i sammenheng med samlet belastning. Risnes skriver at tiltakene i regionen må vurderes samlet, slik § 10 i naturmangfoldloven foreskriver.

NMF mener det heller ikke er tilstrekkelig å kun vurdere samlet belastning med Tonstad vindkraftverk og viser til kraftledningsprosjekter og andre vindkraftverk i regionen, som de mener er lokalisert i samme naturtype og belaster samme truede og sårbare arter av flora og fauna.

NVE har vurdert samlet belastning i henhold til naturmangfoldloven § 10 for de tiltak som NVE har vurdert som relevante. I den sammenheng vises det til kapittel 4.3 «Forhold til andre planer». NVE konstaterer at det foreligger konsesjonssøknad om å overføre Knabeåna og Sollisåna til Homstølvatn. NVE konstaterer at overføringen er et opprustnings- og utvidelsesprosjekt i et allerede utbygd vassdrag. Med hensyn til forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5, mener NVE at vannkraft i all hovedsak innebærer andre påvirkningsfaktorer enn vindkraft og kraftledninger. NVE mener det vil ha forskjellige virkninger for ulike arter og funksjoner i økosystemet. Vannkraftverk påvirker i hovedsak flora og fauna tilknyttet i umiddelbar nærhet av vannstrengen som berøres. NVE mener på bakgrunn av dette at eksisterende og nye vannkraftverk ikke direkte vil forsterke virkningen av vindkraftverkene og kraftledningene for enkeltarter eller spesielle naturtyper.

NVE står fast at tiltakene samlet ikke vil ha betydning for den regionale og nasjonale bestandsutvikling av naturtyper, fugl- og plantearter, og dermed ikke vil påvirke forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Det vises til kapittel 4.8.5 i «Bakgrunn for vedtak».

Støy og skyggekast

BH mener NVE ikke har grunnlag for å «avfeie» støyproblematikk i friluftsområdet rundt Buheii. De skriver at det må tas hensyn til at støy er uønsket i hele området og viser til støyveilederen T-1442 og støy i stille områder. Jaatun og Kamsvåg mener det ikke er et argument at området ikke er merket av som «Grønn Sone» med hensyn til støy i kommuneplanen når det allerede er klassifisert som et meget viktig friluftsområde i Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020. NVE konstaterer at støy kan redusere opplevelsesverdien for de som ønsker å oppleve stillhet i forbindelse med ferdsel og friluftsliv. Dette vil være en naturlig følge ved etablering av vindkraftverk.

Landbruk og skogbruk

BH etterlyser vurdering av virkninger som adkomst- og internveiene i planområdet vil ha for beitebruken. De mener at kommunen vil tape mer enn de tjener på prosjektet, samt at sauedrift, jakt og fiske blir skadelidende. Risnes mener NVE sine vurderinger av temaet landbruk er tuftet på et utilstrekkelig faktagrunnlag.

NVE viser til kapittel 4.13 i «Bakgrunn for vedtak», hvor NVE mener at tiltaket kan medføre bedre tilgjengelighet til utmark. Adkomstveiene kan medføre at beitedyr trekker ned og økt ferdsel vil kunne

være forstyrrende. Likevel vil påvirkningen på beiteområdet etter NVEs vurdering være liten. NVE legger til grunn at området i driftsfasen fortsatt kan benyttes til beite. Etter NVEs vurdering kan jakt og fiske i området bedrives som før, men opplevelsen i sammenheng med friluftsliv kan bli påvirket.

Andre samfunnsvirkninger

BH ber OED ta hensyn til et fullstendig samfunnsregnskap, der særlig tap i hytteturismen blir tatt med i regnskapet. De etterlyser en analyse som vektlegger langsiktig satsing og ikke bare en kortvarig «boost» som anleggstiden vil føre til. NMF hevder at de økonomiske fordelene er overvurdert, herunder antall arbeidsplasser i driftsfasen og inntekter til kommunen i form av eiendomsskatt, dersom skatten på verk og bruk fjernes.

NVE registrer hva Bevar Heiane skriver, men mener temaet i tilstrekkelig grad er behandlet og vurdert i kapittel 4.15 og 4.17.3 i notatet «Bakgrunn for vedtak».

Annet

Samlede virkninger

BH mener saken må vurderes i lys av andre kraftutbygginger i området. De kan ikke se at dette har blitt gjort av NVE. FNF skriver at virkninger for landskap må sees i sammenheng med utbygging av Tonstad vindkraftverk. De mener NVE ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til dette i sine vurderinger.

NVE viser til kapittel 4.3 i «Bakgrunn for vedtak» for en oversikt og planer om andre vindkraftverk og energianlegg, som er relevante sett i sammenheng med samlede virkninger og samlet belastning for naturmiljøet. NVE har vurdert samlede virkninger med disse tiltakene for de temaer det anses som relevant. I den sammenheng vises det til de respektive temaene i kapittel 4, herunder kapittel 4.8.5 «Samlet belastning for naturmangfold i henhold til naturmangfoldloven § 10» og kapittel 4.4 «Landskap og visuelle virkninger».

Forurensning og farlige hendelser

BH etterlyser de utredninger knyttet til kopperforurensning. NMF kommenterer farlige hendelser i tilknytning til vindkraftverk, herunder forurensning av vann i forbindelse med bruk av dynamitt med giftige elementer og problemer knyttet til avrenning fra betongfundamenter, oljelekkasje, impregnering av trestolper og rengjøringsmidler. De viser samtidig til brann i turbiner som følge av lynnedslag og rotorhavari, og faren for iskast. De etterlyser beredskapsmessige forhold i konsesjonsvilkårene og viser i den sammenheng til energilovens paragrafer knyttet til beredskap.

NVE viser til notatet «Bakgrunn for vedtak», hvor NVE har vurdert at tiltaket ikke vil medføre vesentlig fare for forurensning fra anlegget i driftsfasen. NVE påpeker at Klima- og miljødepartementet er av samme oppfatning, jamfør godkjenningsbrev for fylkesdelplan for vindkraft i Rogaland av 08.01.2009, der det står følgende: ”Det legges til grunn at dersom tilstrekkelige forholdsregler tas i anleggs- og driftsfasen, vil risikoen for forurensning fra vindkraftanlegg i de fleste tilfeller være liten.»

NVE understreker at konsesjonær plikter å forholde seg til beredskapsforskriften §5-3 selv om dette ikke er nevnt eksplisitt i konsesjonsvilkårene. NVE presiserer at konsesjonær må forholde seg til en rekke andre forskrifter og regler som ikke er fremhevet i konsesjonsvilkårene.

Folkehelse

Flere etterlyser vurderinger og utredninger knyttet til vindkraftverkets virkninger på folkehelsen og hvilke helsevirkninger naturen har for folk. NVE mener temaet folkehelse er tilstrekkelig vurdert i sammenheng med friluftsliv og ferdsel.

Adkomst- og internveier

NMF mener beregningene av direkte arealbeslag i forbindelse med veier og fundamenter er vurdert for lavt. De skriver blant annet at kjørebredden vil være større enn angitt og kabelgrøftene ikke er tatt med i beregningene. De viser til krav fra turbinleverandører knyttet til veistandard og monteringsplasser.

NMF mener at vindkraftprosjekter bør ha større grad av detaljutforming i tidligfase, slik at det vil være mulig å foreta en reell vurdering av virkningene av adkomst- og internveier. De stiller spørsmål knyttet til avslaget for nordre adkomstvei og mener virkningene ved denne er marginal sett i sammenheng med vindkraftverket for øvrig.

NVE mener utbyggingsløsningen som er lagt til grunn i forbindelse med konsesjonssøknaden er tilstrekkelig til å fatte vedtak i saken, og at adkomst- og internveier i tilstrekkelig grad er vurdert i kapittel 4.16 i «Bakgrunn for vedtak». NVE viser til at det er satt vilkår om at dersom endringer av tiltaket medfører vesentlig endrede virkninger enn det som fremgår av konsekvensutredningen skal dette vurderes i detaljplanen.

NVE mener nordre adkomstvei vil medføre for store virkninger for kulturmiljø, friluftsliv og naturmangfold, og at ulempene ved etablering av veien er større enn fordelene, både alene og sett i sammenheng med prosjektet i sin helhet.

Nedleggelse og tilbakeføring

BH ber om at OED henter inn erfaringer fra andre land om tilbakeføring og garanti fra konsesjonær. De ønsker seg oppdaterte synspunkter og hvordan utbyggerne tenker seg tilbakeføring og i hvilket omfang. Videre krever de at NVE vurderer hele problemstillingen på nytt og skjerper konsesjonsvilkårene slik at plikten om tilbakeføring må omfatte alle naturinngrep og at krav om garantistillelse gjelder fra idriftsettelses tidspunktet. NMF mener vilkår knyttet til garantistillelse ved 12. drifts år samt forelegging av plan for tilbakeføring av området er for sent. De mener vilkåret i seg selv er uklart.

Etter NVEs vurdering er krav rundt nedleggelse av anlegget og fjerning av vindturbiner i tilstrekkelig grad ivarettatt i konsesjonen og i forskrift til energiloven. NVE mener det ikke er hensiktsmessig å stille ytterligere krav utover dette.

Konsesjonsvilkår

NMF skriver at det har skjedd en «justering» av konsesjonsvilkårene fra 2009 til i dag og mener det har ført til en reduksjon i kommunens og andre berørte interessers deltakelse og påvirkningsmulighet i utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplanen. De viser i den sammenheng til formuleringene i vilkår knyttet til utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplanen i flere saker.

NVE viser til at for Buheii vindkraftverk skal planen utarbeides i samråd med Kvinesdal kommune og representanter for grunneiere og andre rettighetshavere. NVE presiserer at NVE behandler detaljplan og miljø-, transport- og anleggsplan på tilsvarende måte i alle vindkraftsaker.

Konklusjon

I vedtak av 17.09.15 ga NVE Buheii Vindkraft AS konsesjon for å bygge og drive Buheii vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Kvinesdal og Sirdal kommuner i Vest-Agder. NVE har mottatt ni klager på vedtaket og det er fremmet innsigelse fra Fylkesmannen i Vest-Agder og Sirdal kommuner, som ikke ble imøtekommet i NVEs vedtak.

NVE kan ikke se at det i klagen er kommet frem nye opplysninger som gir grunnlag for å endre eller omgjøre vedtaket av 17.09.15. Innsigelsene og klagen oversendes derfor OED til endelig avgjørelse, jf. forvaltningsloven § 33. Alle sakens dokumenter gjøres tilgjengelige for departementet i elektronisk versjon, via innsynsløsningen SeDok, jf. e-post av i dag til postmottak@oed.dep.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Arne Olsen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Bevar Heiane
Buheii Vindkraft AS
Forum for natur og friluftsliv Agder
Fridtjof H. Jaatun
Fylkesmannen i Vest-Agder
Helge Briseid Risnes
Kvinesdal kommune
Naturvernforbundet i Vest-Agder
Nordisk Vindkraft Norge AS v/Gudmund S. Sydness
Norges Miljøvernforbund
Norsk Ornitologisk Forening - Lister Lokallag
Olav Magne Tonstad
Sirdal kommune
Tor Audun Tonstad